

Position paper: Plastic verpakkingen voor eenmalig gebruik

Inleiding:

Zwerfafval op straat, langs de weg, in rivieren, zeeën en oceanen (vaak geduid als ‘Plastic Soep’) is een wereldwijd probleem: het brengt immers grote schade toe aan de kwaliteit van onze leefomgeving. Een deel van het zwerfafval wereldwijd bestaat uit zogenoemde ‘eenmalige verpakkingen’. Dit zijn plastic verpakkingen die consumenten na gebruik kunnen weggooien. Het algemene beeld over deze verpakkingen is dat ze slechts een zeer korte levensduur hebben en daardoor van beperkte nut zijn. De waarde van deze verpakkingen wordt echter vaak onderschat: ze beschermen producten tijdens transport, voorkomen eventueel voedselbederf en dragen bij aan het comfort van de consument. Meermalig gebruik van deze verpakkingen is vaak om hygiënische redenen niet mogelijk.

De maatschappelijke discussie over dit soort plastics neemt de afgelopen jaren toe, zowel nationaal als internationaal. Er zijn zorgen over de groeiende hoeveelheid plastic in het milieu en de effecten op de gezondheid van mens en dier. Op Europees niveau is er gewerkt aan de richtlijn Single Use Plastics waarmee onder andere wordt beoogd het gebruik van eenmalige plastic producten terug te dringen. Op 5 juni 2019 is deze richtlijn in werking getreden. De EU lidstaten moeten deze uiterlijk 5 juni 2021 in hun wetgeving hebben verankerd. Op basis van de nieuwe regels verbiedt de EU een aantal plastic artikelen dat bestemd is voor eenmalig gebruik en moeten EU landen onder andere het aantal plastic voedselverpakkingen in de periode tot 2026 verminderen.

De toegevoegde waarde van plastic verpakkingen

Dat plastic verpakkingen veelal eenmalig worden toegepast betekent niet dat ze per definitie een negatieve impact op het milieu hebben. In vergelijking met andere materialen blijken verpakkingen van plastic in de praktijk vaak het best te voldoen aan de eisen die de markt stelt aan functionaliteit, gewicht, hygiëne, voedselveiligheid en preventie van voedselbederf. Hierdoor leveren deze verpakkingen belangrijke milieuvoordelen. Uit een in 2011 uitgevoerde onafhankelijke studie (Denkstatt GmbH) blijkt dat als plastic verpakkingen in Europa vervangen zouden moeten worden door andere materialen, het gemiddelde gewicht met een factor 3,6 stijgt.¹ Daarnaast zou de totale hoeveelheid benodigde energie voor onder andere productie en transport van de verpakkingen met een factor 2,2 (CO₂-emissie: factor 2,7) toenemen. Dit staat gelijk aan de hoeveelheid energie nodig voor de verwarming van 20 miljoen huishoudens.²

Gedeelde verantwoordelijkheid om zwerfafval te voorkomen

Om te voorkomen dat plastic verpakkingen in het milieu terechtkomen, hebben wij als industrie de verantwoordelijkheid om plastic verpakkingen verder te verduurzamen en te recyclen. Voorwaarde hierbij is dat alle partijen binnen de productketen – plastic producenten, retailers, merkeigenaren en recyclers – intensief samenwerken. De focus moet tevens liggen op de juiste omgang na het gebruik van verpakkingen. Zowel de industrie als

Rethink

de overheid zetten daarom in toenemende mate in op campagnes die gericht zijn op de bewustwording en gedragsverandering van consumenten, want ook bij de consument ligt de gedeelde verantwoordelijkheid. Doordat we in Nederland een zeer goede en sluitende (afval) infrastructuur hebben om verpakkingen na gebruik in te zamelen, staat consumenten niets in de weg om bij te dragen aan een schoon milieu.

Verduurzamingsroutes van de plastic-kringloop

Om de plastic kringloop verder te sluiten en te verduurzamen, zullen waar mogelijk herbruikbare verpakkingen worden ontworpen en ingezet (re-use). Daarnaast wordt vanuit de industrie ingezet op vermindering van de hoeveelheid materiaal nodig voor verpakkingen (reduce) en worden er in het productieproces in toenemende mate hernieuwbare grondstoffen ingezet (renew). Het ontwerp van verpakkingen zal dus met het oog hierop opnieuw onder de loep worden gehouden (redesign). Na gebruik dienen de verpakkingen effectief te worden ingezameld en gescheiden zodat er zoveel mogelijk materiaal kan worden teruggewonnen (recycle). Deze inzet zorgt ervoor dat de plastic kringloop steeds verder sluit en bovendien efficiënter wordt, waardoor er minder plastic verpakkingen voor eenmalig gebruik in het milieu terecht zullen komen.

Initiatieven vanuit de industrie

In de Routekaart materiaalverduurzaming kunststof verpakkingen is de rol van de industrie in de verduurzamingsroutes verder uitgewerkt.³ Wij promoten als industrie actief het duurzaam herontwerpen van verpakkingen waarbij bedrijven worden ondersteund. Er wordt door de Nederlandse Rubber- en Kunststofindustrie bijvoorbeeld ingezet op Innovatie-labs en op ondersteuning door middel van een innovatiecoach bij CIRCO projecten.⁴ Daarnaast heeft de NRK een handboek ontwikkeld dat een leidraad vormt voor de toepassing van recyclaat in hoogwaardige producten.⁵ Er zijn verschillende bedrijven bezig om meer recyclaat toe te passen in bijvoorbeeld pallets, kratten en andere logistieke hulpmiddelen.

Om de markt voor recyclaat verder te laten groeien is een verdere verbetering van de kwaliteit van het gerecyclede materiaal essentieel. Hiervoor is een geïntegreerd afvalmanagementsysteem nodig dat bestaat uit een goed op elkaar afgestemd inzamelings- en verwerkingssysteem.⁶ Met name de sterk verontreinigde en gemengde stromen worden echter nog veelal ingezet voor de productie van energie omdat (mechanische) recycling hiervoor niet efficiënt is. De industrie werkt actief samen met andere partijen om mechanische recycling van plastics naar een hoger niveau te tillen en de keten verder te kunnen sluiten. Chemische recycling (recycling van plastic tot nieuwe grondstoffen) biedt hiervoor een oplossing. Deze manier van recycling is een complementaire technologie die kan helpen voorkomen dat kunststofafval dat niet op duurzame wijze via mechanische processen kan worden gerecycled, moet worden verbrand. PlasticsEurope heeft diverse initiatieven ontwikkeld om de chemische recycling van kunststoffen op te schalen. De industrie streeft ernaar om Nederland wereldwijd koploper te maken v.w.b. chemische recycling van plastic.

Voor meer informatie:
 Jur Zandbergen (NRK Verpakkingen)
 E: zandbergen@nrk.nl

Theo Stijnen (PlasticsEurope Nederland)
 E: theo.stijnen@plasticseurope.org

Samengevat statement:

Wij zijn ons als plastic industrie ervan bewust dat zwerfafval wereldwijd voor een belangrijk deel bestaat uit plastic verpakkingen voor eenmalig gebruik. Het rigide indammen van de toepassing van deze verpakkingen met het oog op de vermindering van zwerfafval, zoals aangegeven in de nieuwe Europese richtlijn, is volgens ons echter te kort door de bocht. Plastic verpakkingen zijn immers van grote waarde voor onze samenleving.

Wij zien het als een gedeelde verantwoordelijkheid om te voorkomen dat plastic verpakkingen in het milieu terecht komen. Door de zeer goede en sluitende (afval) infrastructuur in Nederland om verpakkingen na gebruik in te zamelen, ligt de verantwoordelijkheid onder meer bij de consument. Aan de industrie de taak om plastic verpakkingen verder te verduurzamen en circulair te maken. Hiervoor zetten we vooral in op het stimuleren van materiaal- en productontwerp en het verbeteren van het afvalmanagement. Met dit oogmerk zijn we actief betrokken bij diverse nationale en internationale initiatieven en projecten.

¹ B. Brandt en H. Pilz, *The impact of plastic packaging on life cycle energy consumption and greenhouse gas emissions in Europe* (Vienna: denkstatt GmbH), 2011.

² Dit staat ongeveer gelijk aan de totale Co2-emissie van Denemarken.

³ *Routekaart materiaalverduurzaming kunststofverpakking (2017)*, samengesteld door NRK Verpakkingen en PlasticsEurope Nederland.

⁴ In de Innovatie-labs worden nieuwe verpakingsconcepten ontwikkeld met ketenpartners. In CIRCO werken bedrijven, studenten en ontwerpers samen aan circulaire business en delen ze nieuwe kennis en inspiratie in events.

⁵ *Ontwerpen met kunststof recycelaat (2015)*, samengesteld door NRK, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en Partners for Innovation.

⁶ Binnen Nederland wordt momenteel 50% van het ingezamelde plastic verpakkingsafval ingezet voor recycling.